

An Investigation of Literary Texts Study among Housewives and Employed Women in Rasht City

Soheyla Farhangi

***Corresponding Author:** Associate Professor, Department of Language and Literature of Persian, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: s_farhangi@pnu.ac.ir

Aliakbar Khasseh

Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: khasseh@gmail.com

Felora Fardi Emamzadehashemi

Msc. Department of Language and Literature of Persian, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: feloura.fardy2@yahoo.com

Abstract

Purpose: The purpose of this research was to determine the amount of reading literary texts in housewives and employed women.

Methodology: Research method is based on survey with casual-comparative nature in which amount of reading literary texts in housewives and employed women in Rasht city is compared and data was gathered via questionnaire. The research population consisted of all housewives and employed women in Rasht city. According to the Statistical Center of Iran, the population of these women was 83082. Using Cochran formula and based on random sampling, 382 individuals in age range of 25-45 were selected as sample.

Findings: Findings show that internal factors such as amount of reading during childhood and youth (71.25%), amount of parents' reading (46.40%), feeling the need to study literary texts (77.05%), marital status and tendency of husbands toward reading (52.40%) are effective factors.

Conclusion: Also results show that there is a significant difference between occupation status, marital status, and level of educations with the study of literary texts.

Keywords: Leisure, Reading habit, Literary Texts, Housewives, Employed Women.

Citation: Farhangi, S., Khasseh, A.A., & Fardi Emamzadehashemi, F. (2020). An Investigation of Literary Texts Study among Housewives and Employed Women in Rasht City. *Knowledge and Information Management*, 7(1), 32-44. (In Persian)

(DOI): 10.30473/mrs.2021.57130.1449

Received (09-01-2021)

Accepted: (02-03-2021)

وضعیت مطالعه متون ادبی در میان زنان خانه‌دار و شاغل: مطالعه موردی شهر رشت

سهیلا فرهنگی

*نویسنده مسئول، دانشیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

E-mail: s_farhangi@pnu.ac.ir

علی اکبر خاصه

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

E-mail: khasseh@gmail.com

فلورا فردی امامزاده‌هاشمی

کارشناس ارشد، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

E-mail: feloura.fardy2@yahoo.com

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف تعیین وضعیت مطالعه متون ادبی در زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت انجام شده است.

روش‌شناسی: روش پژوهش از نوع پیمایشی با ماهیت علی-مقایسه‌ای است که در آن به مقایسه وضعیت مطالعه متون ادبی در بین زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت پرداخته شده است. داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش را زنان ۲۵ تا ۴۵ ساله شاغل و خانه‌دار شهر رشت تشکیل داده‌اند که براساس اطلاعات مرکز آمار ایران در سالنامه آماری سال ۱۳۹۰ جمعیت این زنان ۸۳۰۸۲ نفر بوده است. با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۲ نفر از این زنان به روش نمونه‌گیری تصادفی به‌عنوان حجم نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که عوامل درونی مانند میزان مطالعه دوران کودکی و نوجوانی (۷۱/۲۵ درصد)، میزان مطالعه والدین (۴۶/۴۰ درصد)، احساس تمایل به مطالعه متون ادبی (۷۷/۰۵ درصد)، وضعیت تأهل و تمایل همسران زنان متأهل به مطالعه (۵۲/۴۰ درصد) از جمله عوامل مؤثر در مطالعه به شمار می‌رود. همچنین نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین وضعیت اشتغال، تأهل و تحصیلات با مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: به‌طور کلی نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت، در عمل، مطالعه متون ادبی را جزو اولویتهای اولیه زندگی خود قرار نداده‌اند اما در بعضی اوقات به مطالعه متون ادبی می‌پردازند.

واژه‌های کلیدی: اوقات فراغت، عادت به مطالعه، متون ادبی، زنان خانه‌دار، زنان شاغل.

استناد: فرهنگی، سهیلا؛ خاصه، علی‌اکبر و فردی امامزاده‌هاشمی، فلورا (۱۳۹۹). وضعیت مطالعه متون ادبی در میان زنان خانه‌دار و شاغل: مطالعه موردی شهر رشت. *مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۷(۱)، ۳۲-۴۴.

(DOI): 10.30473/mrs.2021.57130.1449

تاریخ دریافت: (۱۳۹۹/۱۰/۲۰)

تاریخ پذیرش: (۱۳۹۹/۱۲/۱۰)

مقدمه

اوقات فراغت و نحوه گذران آن یکی از شاخص‌های اساسی سبک زندگی به شمار می‌رود. به بیان دیگر، شیوه زندگی افراد معمولاً خود را در گذران اوقات فراغت نشان می‌دهد. در دنیای جدید، این ماکس وبر بود که با طرح گروه‌های منزلتی راه را برای توجه به سبک زندگی و فراغت و پژوهش درباره آن باز کرد (کاتز-گرو،^۱ ۱۹۹۹). یکی از شیوه‌های گذراندن اوقات فراغت و یکی از معیارهای توسعه فرهنگی عادت به مطالعه است. به بیان دیگر، از آنجا که کتابخوانی یکی از موارد مهم در زندگی بشر به شمار می‌رود (الام و رحمان،^۲ ۲۰۲۱)، برای گام نهادن در مسیر پیشرفت و تحولات فرهنگی، اقتصادی و صنعتی و بهره‌مندی از رفاه بیشتر در زندگی، باید فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در جامعه ترویج پیدا کند (کیان‌راد و همکاران، ۱۳۹۶). مطالعه و کسب علم و دانش، زیربنا و زمینه‌ساز پیشرفت کشور و راهگشای بهروزی، سعادت‌مندی و فرزانی انسان‌هاست (حاجیان زیدی، ۱۳۹۵). کشور ما در مقایسه با کشورهای پیشرفته و حتی سایر کشورهای جهان سوم، سرانه پایینی را از نظر مطالعه و کتابخوانی دارد. تیراژ هزارنسخه‌ای کتاب و انتشار دو میلیون نسخه‌ای روزنامه با جمعیت باسواد حدوداً پنجاه میلیونی گواهی بر این مدعاست (اصغرزاد، ۱۳۷۹). در عادت افراد به مطالعه نقش عواملی همچون خانواده، مدرسه، کیفیت و کمیت کتاب‌ها، سیاست‌های فرهنگی و آموزشی، توسعه اقتصادی و اجتماعی و کمبود کتابخانه‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت. نخریدن کتاب هم از معضلات فرهنگی مردم ایران است. فقر، وجود رسانه‌های متعدد و جدید، عدم آموزش صحیح، گرایش شدید به فعالیت‌های اقتصادی و انفعالی عمل کردن رسانه‌های گروهی، به‌خصوص صدا و سیما از دلایل عمده نخریدن کتاب و عدم گرایش به آن است (همان).

از آنجا که عادت به مطالعه باعث افزایش اعتمادبه‌نفس و توسعه فکری و اخلاقی افراد می‌شود (لون و شاه،^۳ ۲۰۱۷)، عدم توجه و پرورش آن از نگرانی‌های متولیان به شمار می‌رود (آکاند و اویداپو،^۴ ۲۰۱۸). عادت به مطالعه مانند سایر عادت‌های زندگی روزمره اکتسابی است و می‌تواند به بهترین نحو از والدین به فرزندان انتقال یابد. زنان مسئول پرورش نسل آینده‌اند. بنابراین، نیازمند نوسازی آگاهی‌ها و افزایش دانسته‌های خود از طریق مطالعه هستند. مطالعه با هر صدی

که انجام شود، لذت یا سرگرمی، یادگیری و یا تصمیم‌گیری بهتر، تغییراتی در فکر و اندیشه ایجاد می‌کند که اگر توسعه یابد، رشد فکری و روشنی اندیشه را به دنبال خواهد داشت. هرچند مسائلی از قبیل کمبود وقت، گرانی کتاب، حجم زیاد مخارج زندگی و وجود دیگر تفریحات معمولاً از سوی زنان شاغل و خانه‌دار به‌عنوان موانع اصلی در گرایش به مطالعه یاد می‌شود، اما باید گفت که هیچ‌یک از این عوامل را نمی‌توان عامل اصلی به شمار آورد و ریشه این معضل را باید در جای دیگری جستجو کرد. البته کم‌توجهی و بی‌توجهی به مطالعه تنها منحصر به یک‌دسته از متون نیست و شامل هر متنی از قبیل کتاب‌های علمی، عمومی، ادبی و مطالب روزنامه‌ها و مجلات و فضای مجازی هم می‌شود، اما در این میان باید به نقش مطالعه متون ادبی در آموزش غیرمستقیم افراد توجه کرد و دانست که چنین متونی آینه روشنی از واقعیت‌های جامعه‌اند. امروزه به نقش و تأثیر متون داستانی در درمان‌های روان‌شناختی تأکید زیادی می‌شود تا آنجا که شاخه‌ای با عنوان روایت درمانی - که شاخه‌ای از رویکرد درمانی استنباط‌گراست - در دهه اخیر مورد توجه روانشناسان قرار گرفته است. بنابه نظر لیندا تواین^۵ افراد تمایل دارند واقعیت‌ها و نیز تمام زندگی خود را در قالب روایت در نظر گیرند و دستیابی به این داستان منحصربه‌فرد تنها به واسطه استخراج روایت‌ها (اظهارات افراد درباره خودشان و زندگی‌شان) و استعاره‌های افراد ممکن می‌شود (غلامی، ۱۳۸۷: ۱۳). بررسی متون ادبی به‌طور کلی و داستان‌ها به‌طور خاص از جنبه‌های دیگری از قبیل رویکردهای جامعه‌شناختی نیز آگاهی‌های وسیعی را از فرهنگ و آداب هر دوره در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد. از سوی دیگر متون ادبی‌ای که در قالب شعر ارائه می‌شوند، از کودکی با زندگی ما ایرانیان عجین شده‌اند. لالایی‌های مادران و ترانه‌های کودکانه - که با آهنگ‌هایی مسحورکننده همراه می‌شوند - بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی ما را تشکیل می‌دهند.

زنان بخش مهمی از جامعه محسوب می‌شوند و سلامت جسمی و روانی آنان تأثیر زیادی بر خانواده و درنهایت جامعه دارد، اما نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که آنان وقت زیادی را برای فراغت خود اختصاص نمی‌دهند. نتایج تحقیقی در شیکاگو در مورد فعالیت‌های فیزیکی زنان نشان داد که از ۱۶۸ ساعت در هفته، به‌طور متوسط ۳۸ ساعت صرف فعالیت‌های شغلی و ۱۷ ساعت صرف فعالیت‌های فراغتی می‌شود (ویلبر، ۱۹۹۸). استودولسکا و سانتوس (۲۰۰۶) نیز در پژوهش خود نشان داده‌اند که گذران فراغت، مشروط به پایگاه خاص خانوادگی و

1. Katz-Gerro
2. Alam & Rahman
3. Loan & Shah
4. Akande & Oyedapo

چشم‌انداز»، «انگیزش ذهنی» و «سلامت روحی» در زمره انگیزه‌های مکرر آنان بود. این پژوهشگر معتقد است که مطالعه متون ادبی و به‌ویژه داستان، مزیت سوادآموزی بیشتری در مقایسه با مطالعه سایر متون به ارمغان می‌آورد. در پژوهشی که گارسز، باکسال و یئو^۴ (۲۰۱۷) در زمینه عوامل تأثیرگذار بر عادت‌های مطالعاتی دانشجویان سنگاپوری انجام دادند، مشخص شد که والدین یکی از عوامل تأثیرگذار بر مطالعه فرزندان به شمار می‌روند، به طوری که افرادی که از حمایت و تشویق‌های والدین برای مطالعه و کتابخوانی برخوردارند، در بزرگسالی نیز اقبال بیشتری به سمت مطالعه دارند. به همین دلیل این دو پژوهشگر توصیه می‌کنند که والدین فعالیت‌هایی نظیر خواندن کتاب برای کودکان، بردن آن‌ها به کتابخانه عمومی و آموزش عادت‌های مطالعه به آنان را مورد نظر قرار دهند. نتایج پژوهشی که لون و شاه (۲۰۱۷) درباره عادات و اولویت‌های مطالعه نوجوانان هندی انجام دادند مشخص کرد که متون داستانی بیشترین علاقه‌مندی را در بین نوجوانان دارد. دختران نیز در مقایسه با پسران علاقه بیشتری به این نوع متون دارند. همچنین داستان‌های عاشقانه و شعر بیشترین علاقه‌مندی را در بین دختران به خود اختصاص داده است. علاقه‌مندی دختران به متون معاصر و کلاسیک نیز تقریباً برابر گزارش شده است. اودو و اوریم^۵ (۲۰۱۸) از طریق یک پژوهش کمی، تاثیر عوامل محیطی (مطالعه در منزل، مدرسه و کتابخانه) بر عادت‌های مطالعاتی دانشجویان نیجریه ای را بررسی کردند و نشان دادند که دانشجویان بیشتر با هدف گذراندن امتحانات درسی و جلب رضایت والدین اقدام به مطالعه می‌کنند. فیتری^۶ (۲۰۲۰) در پژوهشی کیفی اقدام به شناسایی عوامل و چالش‌های خواندن متون انگلیسی در بین دانشجویان کرد. نتایج پژوهشی او نشان داد که عوامل داخلی از قبیل کنجکاوی و هدفمندی از یک‌سو، عوامل خارجی و رسانه‌های اجتماعی نقش مثبتی در مطالعه متون دارند. در یک مطالعه کمی با استفاده از ابزار پرسشنامه، الام و رحمان (۲۰۲۱) اولویت‌های کتابخوانی شهروندان بنگلادشی را مورد تتبع قرار دادند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که تمایلات کتابخوانی افراد متأثر از چهار پارامتر جنسیت، سن، وضعیت تأهل و ناحیه جغرافیایی است.

همچنین شبکه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. در مطالعه واگنر و دیگران (۲۰۰۶) نیز ملاحظه شد که به دلیل نبودن منابع اوقات فراغت برای برخی از گروه‌های اقلیتی، درگیری جوانان در فعالیت‌های فراغتی سالم محدود شده است؛ بنابراین، بسیاری از جوانان وقت خود را در گروه‌های خارج از خانه و در خیابان‌ها سپری می‌کنند.

پیشینه تحقیقات انجام شده در زمینه بررسی وضعیت مطالعه نشان می‌دهد که این موضوع چندان مورد توجه محققان نبوده است. بحرانی (۱۳۷۹) در پژوهشی چگونگی فعالیت کتابخوانی مردم شیراز را از لحاظ مدت‌زمان مطالعه آزاد، عوامل بازدارنده و عوامل همبسته با آن بررسی کرده است. پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۸۵) که به بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت در بین زنان منطقه تحت پوشش پایگاه پژوهش‌های جمعیتی دکتر محمد قریب در شهر اراک پرداخته‌اند نیز نشان داده بود که اکثر زنان عمده اوقات فراغت خود را به مکالمه با زنان دیگر و نیز تماشای تلویزیون می‌گذرانند و مطالعه، ورزش و فعالیت‌های اجتماعی نقش کمی را در گذران این اوقات به خود اختصاص داده است. همچنین کیانی خوزستانی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت مطالعه زنان شاغل و خانه‌دار شهر شیراز» وضعیت مطالعه را در زنان خانه‌دار و شاغل این شهر بررسی کرده‌اند.

سامرز^۱ (۲۰۱۳) در قالب مصاحبه با ۲۹ مرد و ۲۹ زن که در گستره ۲۴ تا ۶۲ ساله بودند - عادت‌ها و اولویت‌های مطالعاتی آنان را برحسب جنسیت مورد مطالعه قرار داد. نتایج پژوهش او نشان داد که زنان در مقایسه با مردان تمایل بیشتری به مطالعه متون داستانی دارند، به طوری که زنان دو برابر مردان، متون داستانی را به غیرداستانی ترجیح می‌دهند. مک‌جئون^۲ و همکاران (۲۰۱۵) رابطه بین مهارت‌های مطالعه، انگیزه‌های مطالعه و عادت‌های مطالعه را در بین دختران و پسران نوجوان در چهار کشور بریتانیایی (انگلستان، اسکاتلند، ایرلند شمالی و ولز) بررسی کردند و نشان دادند که دختران در مقایسه با پسران تمایل بیشتری به مطالعه متون داستانی در هنگام اوقات فراغت دارند. مرگا^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی که روی ۱۰۲۲ بزرگسال انجام داد به دلایل و انگیزه‌های افراد برای مطالعه در اوقات فراغت پرداخت که مواردی همچون «توسعه فردی»، «کسب دانش»، «تفریح، لذت و سرگرمی»، «کسب

4. Garces, Bacsal & Yeo

5. Odu & Orim

6. Fitri

1. Summers

2. McGeown

3. Merga

ادبی در بین زنان شاغل و خانه‌دار شهر رشت پرداخته شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر را زنان ۲۵ تا ۴۵ ساله خانه‌دار و شاغل شهر رشت تشکیل می‌دهند که براساس اطلاعات مرکز آمار ایران در سالنامه آماری - که مبتنی بر سرشماری سال ۱۳۹۰ است جمعیت این زنان ۸۳۰۸۲ نفر بوده است. با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۲ نفر از این زنان به‌عنوان حجم نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند. علت انتخاب این گروه سنی این بود که این گروه میانگینی از زنانی است که دوره تحصیلی کارشناسی را تمام کرده‌اند و شاغل شده‌اند یا زنانی که ازدواج کرده‌اند و خانه‌دارند (با توجه به این نکته که سن ازدواج در خانم‌ها حدود ۲۵ سالگی است و وضعیت ثبات اشتغال هم تقریباً در چنین سنی مشخص می‌شود). همچنین معمولاً افراد تا حدود ۲۵ سالگی به مطالعه درسی می‌پردازند، به این دلیل و به‌منظور پرهیز از تداخل مفهوم مطالعه درسی و غیردرسی در میان پاسخگویان، جامعه آماری در این بررسی از ۲۵ سال به بالا انتخاب شد. زنان بالای ۴۵ سال نیز به این دلیل از جامعه پژوهش حذف شدند که یا نزدیک سنین بازنشستگی‌اند و یا به دلیل بزرگ شدن فرزندان اوقات فراغت بیشتری دارند که پژوهش درباره میزان مطالعه در آنان می‌تواند نتایج دیگری را در بر داشته باشد. همچنین به دلیل کاهش توانایی‌های جسمی و روحی افراد از حدود ۴۵ سالگی به بالا و محدود کردن جامعه آماری، زنان تا این محدوده سنی به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند.

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده شده و جهت طراحی آن از پرسشنامه مقاله‌های نویسندگانی چون کیانی خوزستانی و همکاران (۱۳۸۹) و حبیب‌پور گتایی و همکاران (۱۳۹۱) استفاده شده است که پس از هنجاریابی و حذف و اضافه کردن گویه‌های دیگر به این پرسش‌نامه و ایجاد تغییراتی با توجه به اهداف این پژوهش، پرسش‌نامه نهایی به دست آمد. برای سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن در این پژوهش ۰/۷۷۹ و نشان‌دهنده پایایی قابل قبول پرسشنامه است. به‌منظور بررسی اعتبار ابزار سنجش از طریق تحلیل عاملی تأییدی در ابتدا اعتبار سازه مورد بررسی قرار گرفت که برای سنجش آن از اعتبار همگرایی (از طریق بارهای عاملی و روایی مرکب) استفاده شد. با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۱ می‌توان بارهای عاملی هریک از سؤالات پژوهش را قابل قبول دانست.

مرور پیشینه‌های ذکر شده در داخل و خارج از کشور از یک‌طرف و توجه به جایگاه پژوهش حاضر در بین پژوهش‌های موجود، دلالت بر این واقعیت دارد که پژوهش‌های مذکور بیشتر به بررسی مصرف فراغت و وضعیت مطالعه پرداخته‌اند اما تمرکز بر مطالعه متون ادبی و مقایسه آن در بین زنان شاغل و خانه‌دار تاکنون موضوع پژوهشی نبوده است. از این حیث، پژوهش حاضر فتح بابی برای پژوهش‌های تطبیقی بیشتر در این حوزه در سطح کشور است.

گرچه تاکنون پژوهش‌هایی درباره اولویت‌های مطالعاتی کودکان و نوجوانان و تفاوت‌های دختران و پسران انجام شده، اما درباره عادت‌های مطالعه در بزرگسالان و به‌ویژه جنس مشخصی از آنان (از جمله زنان یا مردان) پژوهش‌های کمی انجام شده است. از این رو، پژوهش حاضر در نظر دارد تا وضعیت مطالعه متون ادبی را در میان زنان بررسی کند که بخش مهمی از جامعه را تشکیل می‌دهند. پرداختن به این مسئله به معنی نفی ارزش مطالعه دیگر متون از جمله متون علمی و عمومی نیست. مسلماً مطالعه متون علمی و عمومی نقشی انکارناپذیر در ارتقای سطح علمی زنان دارد، اما این پژوهش به دلیل گستردگی قلمرو موضوعاتی که ممکن است در سبب مطالعاتی زنان قرار گیرد، به بخشی از آن توجه داشته است که متون ادبی است و نقش غیرمستقیمی در آگاهی زنان دارد. در واقع، مسئله این پژوهش مقایسه وضعیت مطالعه متون ادبی در زنان شاغل و خانه‌دار شهر رشت است تا عوامل مؤثر در مطالعه متون ادبی در این زنان شناسایی و بررسی شود. در راستای نیل به هدف مذکور، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:

۱. وضعیت مطالعه متون ادبی در میان زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت به تفکیک نوع متن ادبی چگونه است؟
۲. وضعیت عوامل درونی مؤثر بر مطالعه متون ادبی در زنان شاغل و خانه‌دار چگونه است؟
۳. آیا بین وضعیت اشتغال زنان و میزان مطالعه متون ادبی در آنان تفاوتی وجود دارد؟
۴. آیا بین میزان تحصیلات زنان و میزان مطالعه متون ادبی در آنان تفاوتی وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش استفاده شده، پیمایشی با ماهیت علی-مقایسه‌ای است که در آن به مقایسه وضعیت مطالعه متون

جدول ۱. نتایج تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای پژوهش

عامل	گویه‌ها	بار عاملی	عدد معنی‌داری
میزان مطالعه در اوقات فراغت	سؤال ۳	۰/۵۱	۸/۹۳
	سؤال ۴	۰/۳۰	۴/۸۵
	سؤال ۵	۰/۳۱	۵/۱۰
	سؤال ۶	۰/۳۲	۱/۳۷
	سؤال ۷	۰/۳۱	۴/۴۸
	سؤال ۸	۰/۳۰	۲/۴۴
	سؤال ۹	۰/۴	۰/۷۵
	سؤال ۱۰	۰/۷۱	۱۲/۴۱
	سؤال ۱۱-۱	۰/۳۰	۵/۵۶
	سؤال ۱۱-۲	۰/۴۷	۸/۸۸
مطالعه براساس انتخاب موضوعات موردعلاقه	سؤال ۱۱-۳	۰/۷۱	۱۴/۸۶
	سؤال ۱۱-۴	۰/۷۷	۱۶/۵۹
	سؤال ۱۱-۵	۰/۸۶	۱۹/۴۹
	سؤال ۱۱-۶	۰/۷۳	۱۵/۲۴
	سؤال ۱۲	۰/۳۱	۴/۵۱
	سؤال ۱۳	۰/۳۲	۱/۰۰
چگونگی عادت‌های مطالعه	سؤال ۱۴	۰/۴۳	۲/۵۲
	سؤال ۱۵	۰/۳۳	۱/۰۶
	سؤال ۱۶	۰/۵۲	۶/۱۸
	سؤال ۱۷	۰/۴۹	۷/۴۵
عوامل درونی	سؤال ۱۸	۰/۴۱	۶/۲۱
	سؤال ۱۹	۰/۴۴	۶/۶۴
	سؤال ۲۰	۰/۳۵	۵/۲۲
	سؤال ۲۱	۰/۳۱	۴/۶۷
	سؤال ۲۲	۰/۳۰	۴/۱

RMSEA= ۰/۰۹۱; $\chi^2/df = ۴/۰۰۱$; NFI= ۰/۶۹; CFI= ۰/۷۵; GFI= ۰/۸۱; AGFI= ۰/۷۷; RMR= ۰/۰۸

۳۵ تا ۳۹ سال و درنهایت ۲۵/۱ درصد را گروه سنی ۴۰ تا ۴۵ سال تشکیل می‌دهند که از این میان، افراد مجرد ۱۲۱ نفر (معادل ۳۱/۷ درصد) و افراد متأهل ۲۶۱ نفر (معادل ۶۸/۳ درصد) از نمونه پژوهش را تشکیل می‌دهند. همچنین توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس وضعیت اشتغال نشان می‌دهد که ۱۹۶ نفر (معادل ۵۱/۳ درصد) نمونه پژوهش را زنان شاغل تشکیل می‌دهند و ۱۸۶ نفر (معادل ۴۸/۷ درصد) نمونه پژوهش را زنان خانه‌دار شامل می‌شوند.

پرسش اول: وضعیت مطالعه انواع متون ادبی در میان زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت چگونه است؟
در این بخش از پژوهش، میزان علاقه‌مندی پاسخ‌دهندگان بر اساس وضعیت شغلی به انواع متون ادبی از قبیل رمان، داستان

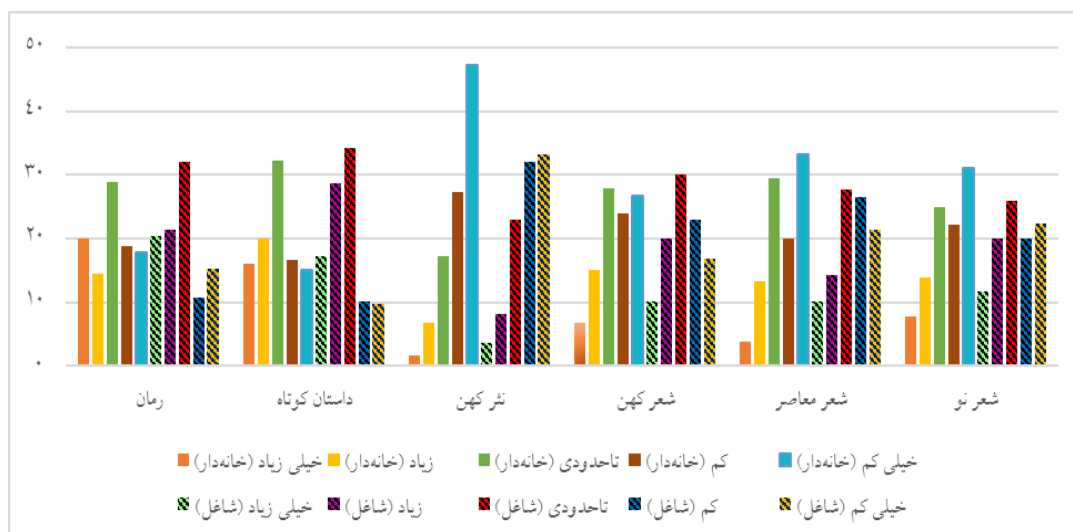
پس از توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌های تکمیل‌شده، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری اس.پی.اس.اس ویرایش ۲۴ تجزیه و تحلیل شدند. در این پژوهش از آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد فراوانی و درصد تجمعی و از آمار استنباطی در سطح آزمون تی مستقل و آنوای یک‌طرفه استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش**ویژگی‌های فردی پاسخگویان**

تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها حاکی از آن است که از نظر توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک سن، ۳۹/۳ درصد کل نمونه پژوهش را گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ سال تشکیل می‌دهند. ۱۹/۱ درصد را گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ سال، ۱۶/۵ درصد را گروه سنی

کوتاه، متون نثر کهن، متون شعر کهن، متون شعر معاصر و شعر نو موردسنجش قرار گرفت. نمودار ۱ میزان خوانندگان

هریک از انواع متون ادبی را برحسب زنان خانه‌دار و شاغل نشان می‌دهد.

نمودار ۱. مقایسه میزان علاقه‌مندی زنان شاغل و خانه‌دار به متون ادبی

نتایج مربوط به میزان علاقه‌مندی پاسخگویان به مطالعه متون شعر کهن نشان داد که ۶/۷ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد و ۱۵/۰ درصد گزینه زیاد را برگزیده‌اند. از جانب دیگر ۱۰/۲ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۱۹/۹ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. در اینجا نیز یافته‌ها حاکی از آن است که گزینه «تا حدودی» بیش از سایر گزینه‌ها، میزان علاقه به مطالعه شعر کهن در زنان خانه‌دار و شاغل را نشان می‌دهد.

بررسی میزان علاقه‌مندی پاسخگویان به مطالعه شعر معاصر نشان داد که ۳/۹ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد را برگزیده‌اند و ۱۳/۳ درصد نیز گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. از جانب دیگر ۱۰/۲ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۱۴/۳ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. نتایج مربوط به مطالعه شعر معاصر نشان می‌دهد که گزینه «خیلی کم» بیشترین درصد را در گروه زنان خانه‌دار و گزینه «تا حدودی» بیشترین فراوانی را در گروه زنان شاغل به خود اختصاص داده است و در نهایت، نتایج مربوط به میزان علاقه‌مندی پاسخگویان به مطالعه متون شعر نو نشان داد که ۷/۸ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد و ۱۳/۹ درصد گزینه زیاد را برگزیده‌اند. از جانب دیگر ۱۱/۷ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۱۹/۹ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. یافته‌های این قسمت حاکی از آن است که گزینه «خیلی کم» بیش از سایر گزینه‌ها میزان علاقه به مطالعه شعر نو در زنان خانه‌دار را نشان می‌دهد.

همان‌طور که از داده‌های این نمودار برمی‌آید، در مطالعه رمان ۲۰ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد و ۱۴/۴ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند؛ درحالی‌که ۲۰/۴ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۲۱/۴ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. به‌طور کلی یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که بیشتر زنان خانه‌دار و شاغل «تا حدودی» به مطالعه رمان علاقه دارند.

در بخش داستان کوتاه ۱۶/۱ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد و ۲۰/۰ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند، در حالی که ۱۷/۳ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۲۸/۶ درصد گزینه زیاد را برگزیده‌اند. یافته‌های این بخش از پژوهش نیز حاکی از آن است که گزینه «تا حدودی» بیش از سایر گزینه‌ها، میزان علاقه به مطالعه داستان کوتاه در زنان خانه‌دار و شاغل را نشان می‌دهد.

بررسی میزان علاقه‌مندی پاسخگویان به متون نثر کهن نشان داد که تنها ۱/۷ درصد از زنان خانه‌دار گزینه خیلی زیاد را برگزیده‌اند و ۶/۷ درصد نیز گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. از جانب دیگر ۳/۶ درصد از زنان شاغل گزینه خیلی زیاد و ۸/۲ درصد گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. در این قسمت، نتایج نشان می‌دهد که گزینه «خیلی کم» بیشترین درصد را در هر دو گروه از پاسخگویان (شاغل و خانه‌دار) به خود اختصاص داده است.

در بخش بعدی پژوهش از زنان متأهل خواسته شد مشخص کنند که آیا همسرانشان اهل مطالعه متون ادبی هستند یا خیر؟ نتایج حاکی از آن است که ۵۰/۷ درصد از همسران زنان خانه‌دار اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند؛ از جانب دیگر ۵۲/۱ درصد از همسران زنان شاغل اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که ۵۷/۱ درصد از زنان خانه‌دار همسرانشان موافق مطالعه آنان، ۹/۳ درصد همسرانشان مخالف و ۳۳/۶ درصد هم بی‌تفاوت هستند. در حالی که تعداد ۷۹ نفر معادل ۶۵/۸ درصد از زنان شاغل همسرانشان موافق، ۵/۰ درصد مخالف و ۲۹/۲ درصد هم نسبت به مطالعه آنان بی‌تفاوت هستند. به‌طور کلی، به نظر می‌رسد که بیشترین همسران زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت به درصد موافق جواب داده‌اند و در واقع واکنش همسرانشان به مطالعه متون ادبی موافق است.

از آن دسته از زنانی که همسرانشان مخالف مطالعه آنان بودند، خواسته شد تا گزینه‌های مربوط به دلایل مخالفت آنان را مشخص کنند. نتایج حاکی از آن است که در زنان خانه‌دار، اصلی‌ترین دلیل، بالا بودن هزینه‌ها بوده است، به‌طوری که ۳۴/۳ درصد از آنان این گزینه را انتخاب کرده‌اند. همچنین «عدم توجه کافی به همسر»، «غافل شدن از امور منزل» و «نگرانی از بالا رفتن اطلاعات همسر» به ترتیب جزو سایر دلایل مخالفت آنان بوده است. از جانب دیگر در زنان شاغل، رایج‌ترین دلیل «عدم توجه کافی به همسر» به شمار می‌رود و ۴۵/۰ درصد از پاسخگویان این گزینه را انتخاب کرده‌اند. «غافل شدن از امور منزل»، «بالا بودن هزینه‌ها» و «نگرانی از بالا رفتن اطلاعات همسر» نیز در رتبه‌های بعدی مخالفت آنان قرار داشته است. به‌طور کلی، یافته‌های این بخش حاکی از آن است که علت بیشترین مخالفت همسران زنان خانه‌دار شهر رشت این است که هزینه‌ها زیادند و هزینه تهیه منابع با اقتصاد خانواده تناسب ندارد، در حالی که همسران زنان شاغل معتقدند که زنانشان هنگام مطالعه به آنان توجه نمی‌کنند.

پرسش سوم: آیا بین وضعیت اشتغال زنان و میزان مطالعه متون ادبی در آنان تفاوتی وجود دارد؟

به‌منظور بررسی وجود تفاوت معنی‌دار بین دو متغیر وضعیت اشتغال و میزان مطالعه متون ادبی از آزمون تی مستقل استفاده شد. با توجه به یافته‌های جدول ۲ از آنجا که عدد به دست آمده در بخش معنی‌داری از ۰/۰۵ کوچک‌تر است، پس نتیجه می‌گیریم که بین وضعیت اشتغال و میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

و گزینه «تا حدودی» بیشترین توجه زنان شاغل را به خود اختصاص داده است.

به‌طور کلی و با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به میزان علاقه‌مندی به مطالعه انواع متون ادبی از قبیل رمان، داستان کوتاه، متون نثر کهن، متون شعر کهن، متون شعر معاصر و شعر نویافته‌ها نشان داد که بیشترین میزان علاقه‌مندی زنان خانه‌دار و شاغل به رمان، داستان کوتاه و متون شعر کهن گزینه تا حدودی، به متون نثر کهن گزینه خیلی کم و به متون شعر معاصر و شعر نو در زنان خانه‌دار خیلی کم و در زنان شاغل تا حدودی است.

پرسش دوم: وضعیت عوامل درونی مؤثر بر مطالعه متون ادبی در زنان شاغل و خانه‌دار چگونه است؟

برای پاسخگویی به این پرسش از پاسخگویان خواسته شد به هر یک از موضوعاتی که بر اساس پژوهش‌های پیشین جزو عوامل درونی مؤثر بر مطالعه شناسایی شده بودند، پاسخ گویند؛ عواملی نظیر اینکه آیا در دوران کودکی اهل مطالعه بودند؟ آیا پدر و مادرشان اهل مطالعه بوده‌اند؟ آیا در حال حاضر تمایل به مطالعه کردن دارند؟ در صورت تأهل، آیا همسرشان اهل مطالعه است؟ واکنش همسر نسبت به مطالعه کردن آنان چگونه است؟ و در صورت مخالفت همسر، دلایل آن کدامند؟ تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که ۶۸/۵ درصد از زنان خانه‌دار در دوران کودکی اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند. از جانب دیگر ۷۴/۰ درصد از زنان شاغل در دوران کودکی اهل مطالعه متون ادبی بودند. به نظر می‌رسد بیشتر زنان شاغل و خانه‌دار در دوران کودکی و نوجوانی به مطالعه متون ادبی علاقه داشته‌اند.

براساس یافته‌ها ۴۸/۹ درصد از زنان خانه‌دار، پدر و مادرشان اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند، در حالی که ۴۳/۹ درصد از زنان شاغل پدر و مادرشان اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند. بدین ترتیب می‌توان چنین اظهار داشت که پدر و مادر بیشتر زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت رغبت بالایی به مطالعه نداشته‌اند.

در خصوص اینکه زنان شاغل و خانه‌دار در حال حاضر تمایل به مطالعه کردن دارند یا خیر، یافته‌ها نشان داد که ۷۵/۵ درصد از زنان خانه‌دار در حال حاضر در زندگی روزمره تمایل به مطالعه متون ادبی دارند. در حالی که ۷۸/۶ درصد از زنان شاغل در حال حاضر تمایل به مطالعه متون ادبی دارند. بنابراین، بیشتر زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت در خود احساس تمایل به مطالعه متون ادبی دارند.

جدول ۲. بررسی تفاوت بین وضعیت اشتغال و میزان مطالعه متون ادبی

وضعیت اشتغال	میانگین (M)	انحراف معیار (SD)	T	Df	P
شاغل (N=۱۹۶)	۱۹/۰۱	۵/۱۰۴	-۳/۲۲۶	۳۷۳	۰/۰۰۱
خانه‌دار (N=۱۸۰)	۲۰/۷۶	۵/۳۸۵			

پرسش چهارم: آیا بین میزان تحصیلات و میزان مطالعه متون ادبی تفاوتی وجود دارد؟

به منظور بررسی وجود تفاوت معنی‌دار بین دو متغیر وضعیت تحصیلی و میزان مطالعه متون ادبی از آزمون آنوای یک‌طرفه استفاده شد. با توجه به مندرجات جدول ۳ نسبت F در مقایسه

شش گروه معادل ۱۳/۵۳۲ است که از نظر آماری در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است ($P < ۰/۰۵$). بنابراین، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین میزان تحصیلات و میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P=0.000$).

جدول ۳. بررسی تفاوت بین وضعیت تحصیلی و میزان مطالعه متون ادبی

مجموع مجزورات	درجه آزادی (df)	مجذور میانگین	F	معنی‌داری (sig)
بین دسته‌ها	۵	۳۲۶/۴۲۳	۵	۰/۰۰۰
درون دسته‌ها	۳۷۰	۲۴/۱۲۱	۱۳/۲۳	
مجموع	۳۷۵	۱۰۵۵۷/۰۵۳		

با توجه به معنی‌دار بودن آزمون آنوای یک‌طرفه، از آزمون تعقیبی آزمون حداقل تفاوت معنی‌دار فیشر (LSD) استفاده شد تا مشخص شود که کدام زوج میانگین‌ها با یکدیگر تفاوت دارند (جدول ۴). نتایج آزمون تعقیبی - که پس از آزمون برابری واریانس‌ها انجام شد - نشان داد که بین زنان مقاطع تحصیلی «زیر دیپلم» با مقاطع تحصیلی «دیپلم»، «کاردانی»، «کارشناسی» و «کارشناسی ارشد» از نظر میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین زنان مقاطع تحصیلی «دیپلم» و مقاطع تحصیلی زیر دیپلم، کارشناسی و کارشناسی ارشد از نظر میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. علاوه بر این بین زنان مقاطع تحصیلی «کاردانی» و

مقاطع تحصیلی زیر دیپلم و کارشناسی ارشد از نظر میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بین زنان مقاطع تحصیلی «کارشناسی» و مقاطع تحصیلی زیر دیپلم، دیپلم و کارشناسی ارشد از نظر میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در نهایت بین زنان مقاطع تحصیلی «کارشناسی ارشد» و مقاطع تحصیلی زیر دیپلم، دیپلم، کاردانی و کارشناسی از نظر میزان مطالعه متون ادبی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما بین سایر مقاطع تحصیلی تفاوت میانگین معنی‌دار نیست، به‌ویژه آنکه بین مقطع تحصیلی «دکتری» و هیچ‌یک از مقاطع تحصیلی دیگر تفاوتی وجود ندارد.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی به‌منظور تعیین تفاوت بین گروه‌ها

میزان تحصیلات	گروه	تفاوت میانگین	P
زیر دیپلم	دیپلم	۳/۰۸۰	۰/۰۰۳
	کاردانی	۳/۶۰۶	۰/۰۰۹
	کارشناسی	۵/۲۴۶	۰/۰۰۰
	ارشد	۷/۲۶۹	۰/۰۰۰
	بالا تر	۶/۱۰۶	۰/۰۸۹
دیپلم	زیر دیپلم	-۳/۰۸۰	۰/۰۰۳

میزان تحصیلات	گروه	تفاوت میانگین	P
کاردانی	کاردانی	۰/۵۲۶	۰/۶۶۴
	کارشناسی	۲/۱۶۵	۰/۰۰۲
	ارشد	۴/۱۸۹	۰/۰۰۰
	بالا‌تر	۳/۰۲۶	۰/۳۹۰
	زیردیپلم	-۳/۶۰۶	۰/۰۰۹
	دیپلم	-۰/۵۲۶	۰/۶۶۴
	کارشناسی	۱/۶۳۹	۰/۱۵۳
	ارشد	۳/۶۶۳	۰/۰۰۲
	بالا‌تر	۲/۵۰۰	۰/۴۹۲
	زیردیپلم	-۵/۲۴۶	۰/۰۰۰
کارشناسی	دیپلم	-۲/۱۶۵	۰/۰۰۲
	کاردانی	-۱/۶۳۹	۰/۱۵۳
	ارشد	۲/۰۲۴	۰/۰۰۲
	بالا‌تر	-۰/۸۶۱	۰/۸۰۶
	زیردیپلم	-۷/۲۶۹	۰/۰۰۰
	دیپلم	-۴/۱۸۹	۰/۰۰۰
	کاردانی	-۳/۶۶۳	۰/۰۰۲
	کارشناسی	-۲/۰۲۴	۰/۰۰۲
	بالا‌تر	-۱/۱۶۳	۰/۷۴۰
	زیردیپلم	-۶/۱۰۶	۰/۰۸۹
کارشناسی ارشد	دیپلم	-۳/۰۲۶	۰/۳۹۰
	کاردانی	-۲/۵۰۰	۰/۴۹۲
	کارشناسی	-۰/۸۶۱	۰/۸۰۶
	ارشد	۱/۱۶۳	۰/۷۴۰
بالا‌تر	کاردانی	-۲/۵۰۰	۰/۴۹۲
	کارشناسی	-۰/۸۶۱	۰/۸۰۶
	بالا‌تر	-۱/۱۶۳	۰/۷۴۰
	زیردیپلم	-۶/۱۰۶	۰/۰۸۹

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نخستین پژوهش در نوع خود است که بر مطالعه متون ادبی در بین زنان شاغل و خانه‌دار تأکید دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که زنان شاغل و خانه‌دار اوقات فراغت خود را به مطالعه متون ادبی می‌پردازند ولی میزان استفاده از انواع مختلف متون ادبی در آنان متفاوت است. این در حالی است که طبق نتایج پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۸۵) اکثر زنان اوقات فراغت خود را به مطالعه نمی‌پردازند. نتایج پژوهش کیانی‌خوزستانی و همکاران (۱۳۸۹) نیز نشان داد که زنان اوقات فراغت خود را به مطالعه نمی‌پردازند، بلکه به فعالیت‌های ورزشی و فرهنگی نظیر گوش دادن به موسیقی توجه دارند که این نتیجه نیز با نتیجه پژوهش حاضر مغایرت دارد. پژوهش کیانی و همکاران مربوط به زنان شهر شیراز است و شاید گرایش زنان آن منطقه به هنر و فعالیت‌های ورزشی با محل زندگی و خلق‌وخوی آنان تناسب داشته باشد. پژوهش بحرانی

(۱۳۷۹) نیز که در میان شهروندان بالغ و باسواد غیرشاغل به تحصیل در شهر شیراز انجام شد نشان‌دهنده سطح بسیار پایین میزان مطالعه آزاد در جامعه بود. بر اساس این پژوهش هم مانند پژوهش حاضر زنان به مطالعه می‌پردازند ولی سطح مطالعه آنان کم است، با این تفاوت که توجه این پژوهش به مطالعه متون ادبی است. شاید یکی از دلایل مغایرت نتایج این پژوهش با پژوهش‌های دیگر را بتوان محل زندگی جامعه آماری پژوهش حاضر دانست؛ شهر رشت جزو اولین شهرهای ایران است که در آن کتابخانه تأسیس شده است. بنابراین، دور از انتظار نیست که زنان این شهر تمایل بیشتری به مطالعه داشته باشند. علاوه بر این زنانی که در شهر و خانه‌های آپارتمانی زندگی می‌کنند، برای ارتباط و معاشرت با همسایگان و دیگر شهروندان کمتر وقت صرف می‌کنند.

همچنین نتایج پژوهش حاضر درباره میزان علاقه‌مندی زنان شاغل و خانه‌دار شهر رشت به مطالعه انواع متون ادبی

که هرچند افراد متأهل با میانگین ۲۰/۳۱ انگیزه بالاتری نسبت به افراد مجرد با میانگین ۲۰/۱۱ دارند، ولی تفاوت معنی‌داری بین این دو گروه نیست. جاویدی (۱۳۹۳) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که در وضعیت تأهل دانشجویان و مقایسه انگیزه‌های مطالعه غیردرسی افراد مجرد و متأهل تفاوت معنی‌داری وجود ندارد که با نتایج پژوهش حاضر تا حدودی همخوانی دارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که موافقت یا مخالفت همسران نیز بر میزان مطالعه تأثیرگذار است. مطابق پژوهش حاضر بیشترین علت مخالفت همسران زنان خانه‌دار شهر رشت با مطالعه همسرانشان زیادی هزینه‌ها و گرانی منابع مطالعاتی است که با اقتصاد خانواده تناسب ندارد، در حالی که همسران زنان شاغل از بی‌توجهی همسرشان هنگام مطالعه سخن می‌گویند که از این جهت با پژوهش کیانی خوزستانی مشابهت دارد. کیانی خوزستانی (۱۳۸۹) در پژوهش خود نشان داد که افراد مجرد بیشتر از افراد متأهل به مطالعه می‌پردازند و زنانی که همسرانشان اهل مطالعه هستند، بیش از زنانی که همسران آنان به این کار تمایل ندارند، به مطالعه خواندن می‌پردازند. براساس پژوهش آنان دلیل اصلی مخالفت همسران با مطالعه زنان، غافل شدن از امور منزل و بی‌توجهی به آنان در هنگام مطالعه بیان شده است. بنابراین، ضمن آنکه زنان متأهل به یک برنامه‌ریزی منظم برای مطالعه کردن نیاز دارند تا از امور منزل و توجه به همسر و فرزندان غافل نشوند، همسران آنان نیز به آموزش درباره اهمیت مطالعه زنان و تأثیر آن بر خانواده نیازمندند.

نتایج مربوط به بررسی تفاوت بین وضعیت اشتغال و میزان مطالعه متون ادبی در این پژوهش حاکی از وجود تفاوت معنی‌دار بین این دو متغیر بود و بر این اساس می‌توان گفت که میزان مطالعه بین زنان شاغل و خانه‌دار متفاوت است. براساس این پژوهش درصد بیشتری از زنان خانه‌دار به مطالعه متون ادبی می‌پردازند. به نظر می‌رسد این تفاوت به دلیل سبک مختلف زندگی در زنان شاغل و خانه‌دار است. زنان شاغل به دلیل اینکه باید اوقاتی از شبانه‌روز را در محل کار خود سپری کنند، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تری برای وقت خود هستند تا بتوانند زمانی را به علاقه‌مندی‌های خود اختصاص دهند، درحالی‌که زنان خانه‌دار اوقات فراغت بیشتری دارند. حبیب‌پور گتایی و همکاران (۱۳۹۱) نیز در پژوهش خود با عنوان «مقایسه مصرف فراغت در بین زنان شاغل و خانه‌دار در شهر ساری» نشان دادند که زمان فراغت زنان خانه‌دار بیشتر از زنانی است که در بازار کار شاغل‌اند. آنان به این نتیجه دست یافتند که رابطه بین دو متغیر وضعیت اشتغال و نحوه گذران فراغت

مبین آن بود که زنان به مطالعه رمان و داستان کوتاه بیش از سایر انواع متون ادبی علاقه دارند. این نتیجه با نتیجه پژوهش سامرز (۲۰۱۳) همسان است، چراکه نتایج پژوهش او نیز بیانگر آن بود که زنان در مقایسه با مردان به مطالعه متون داستانی بیشتر تمایل دارند. همچنین نتایج این پژوهش با نتیجه تحقیق مک‌جئون و همکاران (۲۰۱۵) و لون و شاه (۲۰۱۷) نیز همخوانی دارد. آنان نیز به این نتیجه دست یافته بودند که دختران در هنگام اوقات فراغت، در مقایسه با پسران تمایل بیشتری به مطالعه متون داستانی دارند. البته، تأثیرپذیری تمایلات کتابخوانی از عواملی نظیر جنسیت، در پژوهش‌های پیشین نیز به تأیید رسیده است (الام و رحمان، ۲۰۲۱).

طبق پژوهش اودو و اوریم (۲۰۱۸) والدین یکی از عوامل تأثیرگذار بر مطالعه فرزندان محسوب می‌شوند. براساس نتایج این پژوهش درصد مشابهی از والدین زنان خانه‌دار و شاغل شهر رشت اهل مطالعه‌اند که این بخش از نتایج با بخش‌هایی از نتیجه پژوهش کیانی خوزستانی و همکاران (۱۳۸۹) تفاوت دارد. براساس پژوهش آنان مقایسه دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار نشان می‌دهد والدین زنانی که شاغل بوده‌اند، بیش از والدین زنان خانه‌دار مطالعه می‌کرده‌اند. البته درصد میزان مطالعه در والدین زنان خانه‌دار در پژوهش حاضر با پژوهش کیانی خوزستانی و همکارانش نزدیک است، اما در مورد میزان مطالعه در والدین زنان شاغل تفاوت بیشتری مشاهده می‌شود. شاید بتوان گفت میزان مطالعه والدین شاغل و خانه‌دار به نسبت یکسانی در میزان گرایش فرزندان به مطالعه تأثیرگذار است. با توجه به اینکه براساس نتایج پژوهش حاضر درصد زیادی از زنان خانه‌دار و شاغل در دوران کودکی اهل مطالعه متون ادبی بوده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت که میزان گرایش به مطالعه متون ادبی در دوران کودکی و نوجوانی در شهر رشت بالاست. این نتیجه با نتایج پژوهش کیانی خوزستانی و همکاران (۱۳۸۹) همسان است، چراکه آنان نیز نشان داده‌اند که میزان کتابخوانی افراد در دوران کودکی در میزان مطالعه آنان در بزرگسالی تأثیر دارد و این، نشان‌دهنده نقش والدین در ایجاد عادت به مطالعه در فرزندان است که تقریباً در تمامی متون مربوط به مطالعه و خواندن، بر این نقش تأکید فراوانی شده است. نتایج پژوهش گارسز، باکسال و یئو (۲۰۱۷) نیز نشان داده بود که والدین از عوامل مهم و تأثیرگذار بر مطالعه فرزندان محسوب می‌شوند.

براساس نتایج پژوهش‌های قبلی، وضعیت تأهل از مواردی است که می‌تواند بر تمایلات کتابخوانی تأثیر بگذارد (الام و رحمان، ۲۰۲۱). نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد

میزان زمانی که دانشجو می‌تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد، با انگیزه‌های مطالعه غیردرسی دانشجویان رابطه وجود دارد. به عبارت دیگر، افزایش سن با افزایش انگیزه کمال‌گرایی و انگیزه کلی دانشجویان به مطالعه غیردرسی همراه است. بنابراین، این چنین استنباط می‌شود که هرچه افراد به سنین بالای خود نزدیک می‌شوند، انگیزه کلی مطالعه غیردرسی آن‌ها نیز افزایش می‌یابد که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود که مؤسسات و مدارس مزایا و طریقه استفاده از متون ادبی را در سنین مختلف آموزش دهند. همچنین در مؤسسات و مدارس ابتدایی علاوه بر کتب درسی به شعرخوانی و داستان‌خوانی به‌عنوان وسیله‌ای برای سرگرمی، آموزش، حفظ فرهنگ و استقرار ارزش‌های اخلاقی توجه شود. در تبلیغات و برنامه‌های تلویزیونی نیز ارزش مطالعه متون ادبی بیان شود و مخاطبان با انواع متون به‌طور کلی و همچنین آثار مختلف به‌طور جزئی آشنا شوند. همچنین از متون ادبی کوتاه یا داستان‌های ادبی در کانال‌ها و شبکه‌های اجتماعی استفاده شود تا بانوانی که این شبکه‌ها را دنبال می‌کنند، بیشتر به خواندن متون ادبی ترغیب شوند. مجلات، روزنامه‌ها و هفته‌نامه‌ها نیز باید در انتشار متون ادبی تلاش کنند. مشاوران روانشناس با تبلیغ رسانه‌ای و آگاهی دادن به اقشار جامعه مبنی بر زندگی بهتر با مطالعه بیشتر کوشا باشند و دولت هم با برگزاری مسابقات کتابخانه‌ای و ارائه جوایز ارزشمند مردم را ترغیب کند؛ در این صورت جامعه‌ای کتابخوان و ادب‌دوست خواهیم داشت. با توجه به پژوهش حاضر می‌توان پژوهش‌های کاربردی زیر را پیشنهاد کرد:

۱. افزایش کانال‌ها و شبکه‌های اجتماعی که متون ادبی کوتاه یا داستان‌های ادبی کوتاه ارائه می‌دهند تا بانوانی که این شبکه‌ها را دنبال می‌کنند، بیشتر برای مطالعه متون ادبی ترغیب شوند.
۲. افزایش تبلیغات تلویزیونی و ساخت برنامه‌هایی که ضمن جذب زنان، آن‌ها را به مطالعه متون ادبی تشویق کنند.
۳. مطالعه، خارج از کتب درسی از دوران کودکی و در مدارس به کودکان آموزش داده شود.

معنی‌دار بوده، از سوی دیگر شدت همبستگی به‌دست‌آمده نیز حاکی از آن است که همبستگی بین وضعیت اشتغال و نحوه گذران اوقات فراغت در حد متوسط رو به بالاست. همچنین نیک‌پور و همکاران (۱۳۸۴) با بررسی نوع و مدت فعالیت‌های فیزیکی زنان شاغل در حیطه‌های شغلی و فراغتی در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی ایران دریافتند که میانگین فعالیت‌های فراغتی زنان شاغل ۱۶/۷ ساعت در هفته است. بنابراین، نمی‌توان انتظار داشت در این زمان محدود به مطالعه نیز بپردازند.

از سوی دیگر نتایج مربوط به بررسی ارتباط بین وضعیت تحصیلی و مطالعه متون ادبی در این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری بین این دو متغیر برقرار است که این بخش از نتایج تا حدودی با نتایج کیان‌پور و همکاران (۱۳۹۱) همخوانی دارد. کیان‌پور و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود متغیر سطح تحصیلات پاسخ‌گویان را در سطح تربیتی و متغیر نگرش به رمان عامه‌پسند را در سطح فاصله‌ای سنجیدند. میانگین نمره‌ها نشان‌دهنده این مطلب بود که دانشجویان شاغل در سطح کارشناسی بیشترین میزان گرایش به رمان عامه‌پسند (۳/۵۹) را دارند. بعد از آن، دانشجویان سطح تحصیلات کارشناسی ارشد قرار دارند (۳/۴۴) و در پایان دانشجویان دکتری‌اند که با میانگین ۳/۲۶ کمترین میزان گرایش به رمان عامه‌پسند را نشان می‌دهند و تفاوت‌های مشاهده‌شده معنی‌دار است. بنابراین، بین سطح تحصیلات و گرایش به رمان عامه‌پسند ارتباط معکوسی وجود دارد؛ به این معنا که هرچه سطح تحصیلات افزایش یابد، گرایش به رمان عامه‌پسند کمتر می‌شود. براساس پژوهش جاویدی (۱۳۹۳) با عنوان «بررسی میزان انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های کشاورزی به مطالعه علمی غیردرسی» بین برخی از متغیرهای مستقل شامل معدل کل لیسانس، ترم تحصیلی دانشجویان، مشکلات (عدم دسترسی به کتاب‌های مورد علاقه، مشکلات اقتصادی، مشغله زیاد و عدم فرهنگ مطالعه) و انگیزه‌های مطالعه غیردرسی دانشجویان (انگیزه‌های زیستی، هویتی، رفاهی و کمال‌جویی) رابطه معنی‌داری وجود ندارد و فقط بین سن و

منابع

- اصغرنژاد، حسین (۱۳۷۹). بررسی وضعیت کتاب و کتابخوانی در ایران. فصلنامه پیام کتابخانه، ۱۱(۱)، ۱۳-۶.
- بحرانی، محمود (۱۳۷۹). چگونگی فعالیت کتابخوانی مردم شیراز از لحاظ مدت‌زمان مطالعه آزاد، عوامل بازدارنده و عوامل همبسته به آن. گزارش طرح مصوب شورای پژوهشی دانشگاه شیراز.
- جاویدی، مدینه (۱۳۹۳). بررسی میزان انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های کشاورزی به مطالعه علمی غیردرسی. پنجمین کنفرانس ملی علوم ترویج و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی ایران و اولین کنفرانس بین‌المللی خدمات مشاوره‌ای روستایی در آسیا و

- اقیانوسیه. شهرپور، دانشگاه زنجان، ۲۱۱-۲۲۶.
- حاجیان زیدی، مسعود (۱۳۹۵). عوامل ترغیب‌کننده مطالعه در میان مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهر ساری. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۲(۲)، ۲۶۱-۲۷۶.
- حبیب‌پور گتایی، کرم؛ نازک‌تبار، حسین و فرج‌تبار، رضا (۱۳۹۱). مقایسه مصرف فراغت در بین زنان شاغل و خانه‌دار شهر ساری. *مجله مطالعات راهبردی زنان*، ۵۸، ۱۷-۱.
- حسینی، معصومه؛ رحیمی، لیلا؛ آجرلو، زهرا؛ مجیدی، زهره و روزبهنی، نسرين (۱۳۸۵). بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت در بین زنان منطقه تحت پوشش پایگاه تحقیقات جمعیتی دکتر محمد قریب شهر اراک. *ویژه‌نامه راه‌آورد دانش*، ۹، ۲۱۰-۱۷۵.
- غلامی، علیرضا (۱۳۸۷). روایت درمانی. *مجله رشد مشاور مدرسه*، ۴(۱)، ۱۷-۱۲.
- کیان‌پور، مسعود؛ نجفی، زهره و کاظمی، مینا (۱۳۹۱). بررسی میزان و علل گرایش به رمان عامه‌پسند (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه اصفهان). *پژوهش ادبیات معاصر جهان*، ۱۷(۲)، ۱۶۵-۱۴۵.
- کیان‌راد، زهرا؛ فهیم‌نیا، فاطمه و نقشینه، نادر (۱۳۹۶). ارزیابی خدمات جنبی کتابخانه‌های وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر تبریز و نقش آن در توسعه فرهنگ مطالعه مخاطبان کودک و نوجوان آن. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۷(۲)، ۶۰-۴۱.
- کیانی خوزستانی، حسن؛ رضایی شریف‌آبادی، سعید و سام، شهلا (۱۳۸۹). بررسی وضعیت مطالعه زنان شاغل و خانه‌دار شهر شیراز. *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۴۹، ۲۲-۱.
- نیک‌پور، صغری؛ حاجی کاظمی، افتخارالسادات و حقانی، حمید (۱۳۸۴). بررسی نوع و مدت فعالیت‌های فیزیکی زنان شاغل در حیطه‌های شغلی و اوقات فراغت در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی ایران. *مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران*، ۴۶، ۳۹۲-۳۸۱.

- Akande, S. O., & Oyedapo, R. O. (2018). Developing the Reading Habits of Secondary School Students in Nigeria: The Way Forward. *International Journal of Library Science*, 7(1), 15-20.
- Alam, M. M., & Rahman, M. S. (2021). Research Article Data Analysis for Book Reading Preferences: Bangladesh Perspective. *Information Technology Journal*, 20(1), 8-14.
- Fitri, N. (2020). *Factors Influencing Good English Reading Habit (An Investigation of EFL Students' Perception)* (Doctoral dissertation, UIN AR-RANIRY).
- Garces-Bacsal, R. M., & Yeo, S. D. (2017). Why and What They Read When They Don't Have to: Factors Influencing the Recreational Reading Habits of Gifted Students in Singapore. *Journal for the Education of the Gifted*, 40(3), 247-265.
- Katz-Gerro, T. (1999). Cultural consumption and social stratification: leisure activities, musical tastes, and social location. *Sociological perspectives*, 42(4), 627-646.
- Loan, F. A., & Shah, R. (2017). Survey of the Literature Reading Habits and Preferences of Adolescents: A Study of a Public School in India. *LIBRES: Library & Information Science Research Electronic Journal*, 2(7).
- McGeown, S. P., Duncan, L. G., Griffiths, Y. M., & Stothard, S. E. (2015). Exploring the relationship between adolescent's reading skills, reading motivation and reading habits. *Reading and Writing*, 28(4), 545-569.
- Merga, M. K. (2017). What motivates avid readers to maintain a regular reading habit in adulthood? *Australian Journal of Language and Literacy*, The, 40(2), 146.
- Odu, J. O., & Orim, F. S. (2018). The Environment and Reading Habits of Students in the Cross River State College of Education, Akamkpa, Nigeria. *Prestige Journal of Education*, 1(1), 185-196.
- Stodolska, M., & Santos, C. A. (2006). Transnationalism and leisure: Mexican temporary migrants in the US. *Journal of Leisure Research*, 38(2), 143.
- Summers, K. (2013). Adult reading habits and preferences in relation to gender differences. *Reference & User Services Quarterly*, 52(3), 243-249.
- Wegner, L., Flisher, A. J., Muller, M., & Lombard, C. (2006). Leisure boredom and substance use among high school students in South Africa. *Journal of Leisure Research*, 38(2), 249.
- Wilbur, J., Miller, A. M., Montgomery, A., & Chandler, P. (1998). Women's physical activity patterns: nursing implications. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 27(4), 383-392.

